

Michał Woś

1) Opis czynu i stanu faktycznego

1.1) zakup przez CBA systemu Pegasus z środków przekazanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości z Funduszu Sprawiedliwości

W czerwcu 2018 roku Najwyższa Izba Kontroli poinformowała w komunikacie prasowym o nieprawidłowość w funkcjonowaniu nadzorowanego przez Ministerstwo Sprawiedliwości Funduszu Sprawiedliwości. Zdaniem NIK Ministerstwo Sprawiedliwości złamało prawo przekazując Centralnemu Biuru Antykorupcyjnemu kwotę 25 mln złotych z Funduszu Sprawiedliwości w 2017 roku. W komunikacie NIK nie wskazano sposobu wydatkowania środków przekazanych CBA przez Ministerstwo. W raporcie NIK z kontroli wykonania budżetu na 2017 rok wskazano, że środki Funduszu Sprawiedliwości w wysokości 25 000 tys. zł (...) nie mogły zostać przekazane Centralnemu Biuru Antykorupcyjnemu, gdyż w myśl art. 4 ust. 1 ustawy o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym działalność CBA jest finansowana wyłącznie ze środków budżetu państwa, a środki państwowego funduszu celowego [jakim jest FS] nie są środkami tego rodzaju. W innych częściach raportu z kontroli i wystąpienia pokontrolnego NIK stwierdzono również, iż Ministerstwo Sprawiedliwości przekazało CBA pieniądze niezgodnie z obowiązującym porządkiem prawnym, a przekazanie tych środków naruszało przepisy ustawy o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym.

Zgodnie z ustaleniami dziennikarskiego śledztwa, o którego wynikach poinformowano w sierpniu 2019 roku na portalu internetowym tvn24.pl CBA zakupiło za 33 mln złotych system do inwigilacji telefonów i komputerów o nazwie Pegasus, z czego kwota 25 mln złotych pochodziła z opisanego wcześniej transferu środków z Ministerstwa Sprawiedliwości.

Z informacji przekazanych przez dziennikarzy „Gazety Wyborczej” w styczniu 2022 roku pod umową z CBA z dnia 29 września 2017 roku i dyspozycjami przelewów, które zostały zrealizowane w październiku i listopadzie 2017 roku, podpisał się Michał Woś – od dnia 5 czerwca 2017 roku podsekretarz stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości.

1.2) zmiana granic Świętokrzyskiego Parku Narodowego w celu przekazania nieruchomości zakonnikom ze św. Krzyża

Świętokrzyski Park Narodowy został utworzony na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1950 roku. Pierwotnie jego powierzchnia wynosiła 6054,09 ha. Następnie granice Parku zostały powiększone mocą rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 3 stycznia 1996 r. w sprawie Świętokrzyskiego Parku Narodowego.

W przygotowywanym w Ministerstwie Środowiska w 2019 r. projekcie rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie Świętokrzyskiego Parku Narodowego przewidziano wyłączenie z granic Parku nieruchomości gruntowych stanowiących własność

Skarbu Państwa, znajdujących się w użytkowaniu wieczystym Parku, leżących na terenie gminy Nowa Słupia, stanowiących działki o nr ewidencyjnych 2039/1, 2039/2, 2039/3 o łącznej powierzchni 1,3447 ha oraz nieruchomości gruntowych utworzonych z działek stanowiących własność Domu Zakonnego Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej, leżących na terenie gminy Nowa Słupia, o nr 2003 i 2040 o łącznej powierzchni 3,9736 ha, tworzących enklawę na wzgórzu Święty Krzyż.

Z uwagi na zasadę dyskontynuacji prac rządu, w związku z zakończeniem kadencji Rady Ministrów, procedura legislacyjna tego projektu rozporządzenia nie została zakończona. W okresie od dnia 5 marca 2020 roku do dnia 6 października 2020 roku Michał Woś pełnił funkcję Ministra Środowiska. Rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 marca 2020 roku Ministrowi Środowiska przydzielono dział administracji rządowej – Środowisko, który obejmował m.in. sprawy ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego oraz racjonalnego wykorzystywania jego zasobów w zakresie ochrony przyrody, w tym w parkach narodowych i krajobrazowych – zgodnie z art. 28 ust. 1 pkt 1 ustawy o działach administracji rządowej

W 2020 r. Ministerstwo Środowiska ponownie przystąpiło do prac nad projektem rozporządzenia przewidującym wyłączenie z granic Parku tylko trzech w/w działek ewidencyjnych o powierzchni 1,3447 ha.

Zgodnie z art. 10 ust. 1a ustawy o ochronie przyrody likwidacja lub zmniejszenie obszaru parku narodowego następuje wyłącznie w razie bezpowrotnej utraty wartości przyrodniczych i kulturowych jego obszaru, zaś w myśl art. 10 ust. 2 tej ustawy określenie i zmiana granic parku narodowego może nastąpić po uzgodnieniu z właściwymi miejscowo organami uchwałodawczymi jednostek samorządu terytorialnego, na których obszarze działania planuje się powyższe zmiany, oraz po zaopiniowaniu, w terminie 30 dni od dnia przedłożenia tych zmian, przez zainteresowane organizacje pozarządowe. Niezłożenie opinii w przewidzianym terminie uznaje się za brak uwag.

Jak wynika z informacji przekazanych przez przedstawicieli Stowarzyszenia MOST w dniu 8 września 2020 roku Michał Woś przedstawił swoje plany zmniejszenia Świętokrzyskiego Parku Narodowego poprzez rozesłanie stosownego projektu rozporządzenia do kilku organizacji pozarządowych. Jednocześnie minister zaprosił dziewięć wybranych przez siebie organizacji pozarządowych do przeprowadzenia konsultacji społecznych w sprawie, które miały się odbyć w dniu 10 września 2020 roku w ministerstwie Środowiska. O konsultacjach i terminie spotkania oraz pełnym tekście projektu rozporządzenia miało nie zostać poinformowane Stowarzyszenie MOST, które prowadziło sprawę związaną ze zmianą granic Świętokrzyskiego Parku Narodowego od samego jej początku i prowadziło w tym zakresie korespondencję z ministerstwem. Na konsultacjach obecny był m.in. Łukasz Misiuna (reprezentujący Stowarzyszenie Pracownia na rzecz Wszystkich Istot oraz Stowarzyszenie MOST), który na piśmie i w wystąpieniu zgłosił szereg uwag do projektu rozporządzenia. W jednym ze swoich pism skierowanych do

Stowarzyszenia MOST Michał Woś miał poinformować, że sformułowane w piśmie zapytania wymagają zaangażowania kilku komórek organizacyjnych ministerstwa w związku z czym termin odpowiedzi wydłuży się przynajmniej do dnia 18 października 2020 roku. W dniu 6 października 2020 roku, tj. ostatnim swojego urzędowania jako Minister Środowiska, Michał Woś ponownie miał przesłać projekt rozporządzenia do dziewięciu wybranych przez siebie organizacji: Ligi Ochrony Przyrody, Polskiego Towarzystwa Ochrony Przyrody „Salamandra”, Klubu Przyrodników, Pracowni na rzecz Wszystkich Istot, Fundacji Dzika Polska, WWF Polska, Greenpeace Polska, Polskiego Klubu Ekologicznego i Fundacji Greenmind.

W wyniku konsultacji społecznych w toku procedowania projektu Rozporządzenia Rada Ministrów przedłożyła „Raport z konsultacji publicznych i opiniowania projektu rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie Świętokrzyskiego Parku Narodowego”. W raporcie tym, odnosząc się do uwag dotyczących naruszenia wymaganej art. 10 ust. 1a ustawy o ochronie przyrody przesłanki bezpowrotnej utraty wartości przyrodniczych i kulturowych, Ministerstwo uzasadniało, że sumarycznie powierzchnia Parku zwiększy się o ok. 62 ha, biorąc pod uwagę planowane wyłączenie z jego granic działek o powierzchni ok. 1,35 ha i włączenie działek o powierzchni 62,50 ha, w związku z czym art. 10 ust. 1a ustawy o ochronie przyrody nie ma zastosowania.

W dniu 2 lutego 2022 roku weszło w życie rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2021 roku w sprawie Świętokrzyskiego Parku Narodowego, którym obszar tego parku narodowego został zmniejszony o wskazane wcześniej działki o powierzchni 1,35 ha z jednoczesnym włączeniem do powierzchni parku obszaru o powierzchni 62,5 ha leżący na terenie Gminy Waśniów.

Całość procesu związanego ze sprawą została poddana kontroli Najwyższej Izby Kontroli zakończonej raportem nr LKI.430.001.2022 nr ewid. 26/2022/S/21/001/LKI. W raporcie tym wskazano m.in., iż Ministerstwo Środowiska nie przedłożyło dokumentacji stwierdzającej bezpowrotną utratę zarówno wartości przyrodniczych, jak i kulturowych terenów wyłączanych z obszaru Świętokrzyskiego Parku Narodowego, czego wymagał przepis art. 10 ust. 1a ustawy o ochronie przyrody. NIK wniósł o podjęcie działań mających na celu nowelizację rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2021 roku polegającą na ponownym włączeniu w granice parku działek ewidencyjnych stanowiących własność Skarbu Państwa, leżących na terenie gminy Nowa Słupia, o nr 2039/1, 2039/2, 2039/3 o łącznej powierzchni 1,3447 ha, tworzących enklawę na wzgórzu Święty Krzyż.

Marian Puchała - ojciec superior klasztoru na Świętym Krzyżu, w opublikowanym przez oblatów filmie, zatytułowanym „Święty Krzyż nadal cierpi” co do celu zmiany granic Świętokrzyskiego Parku Narodowego stwierdził, iż: na naszą prośbę Rada Ministrów wydała rozporządzenie w 2022 roku o zmianie granic Świętokrzyskiego Parku Narodowego. I to rozporządzenie umożliwiło nam napisanie wniosku o wykupienie skrzydła zachodniego i małego budynku obok, tzw. szpitalika, żebyśmy mogli jakoś normalnie funkcjonować.

Jak doniosła Gazeta Wyborcza w artykule z dnia 27 czerwca 2022 roku oblaci złożyli wnioski o sprzedaż wyłączonych mocą opisanego wcześniej rozporządzenia terenów w trybie bezprzetargowym z zastosowaniem 99% bonifikaty. Ta sama gazeta w dniu 5 maja 2023 roku podała w artykule, że Starosta Kielecki Mirosław Gębski odmówił sprzedaży powołując się na to, iż pozbycie się nieruchomości nie wpisaloby się w zasady prawidłowego i racjonalnego gospodarowania nieruchomościami publicznymi. Wedle jednak doniesień Gazety Wyborczej z dnia 12 maja 2023 roku w dniu 28 kwietnia 2023 roku Starosta wydał zarządzenie w którym wskazał nieruchomości do oddania w odpłatne użytkowanie, na okres 50 lat, na rzecz Domu Zakonnego Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, z przeznaczeniem na zagospodarowanie zapewniające, wymaganą zasadami wynikającymi z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, niepodzielność i integralność Zespołu Klasztorowego na Świętym Krzyżu.

2) Identyfikacja podstawy prawnej czynu

Odpowiedzialność Michała Wosia za jego działania i zaniechania powinna zostać poddana analizie pod kątem realizacji znamion przestępstwa stypizowanego w art. 231 § 1 i 2 Kodeksu karnego.

Jak wskazuje się w judykaturze przedmiotem ochrony z art. 231 k.k. jest jakiegokolwiek dobro prawne, bez względu na to, czy należy ono do sfery prywatnej, czy sfery publicznej. Przepis ten bezpośrednio chroni prawidłowe funkcjonowanie instytucji państwowej i samorządu terytorialnego i związany z tym autorytet władzy publicznej. W typie tego czynu zabronionego czynnością wykonawczą jest działanie na szkodę interesu publicznego lub prywatnego w ściśle określony sposób, a mianowicie przez przekroczenie uprawnień lub niedopełnienie obowiązków. Jak przy tym wynika z literalnego brzmienia w/w przepisu podmiotem przestępstwa może być jedynie funkcjonariusz publiczny, które to pojęcie zostało zdefiniowane w art. 115 § 13 k.k. Nie ulega przy tym wątpliwości, że w świetle regulacji zawartej w art. 115 § 13 pkt 4) k.k. funkcjonariuszem jest również podsekretarz stanu w ministerstwie, jak też sam minister – członek Rady Ministrów.

Zgodnie z poglądami wyrażonymi w nauce prawa czynnością sprawczą przedmiotowego przestępstwa – pomimo wskazania na działanie na szkodę interesu publicznego – jest zarówno działanie (rozumiane jako przekroczenie uprawnień), jak i zaniechanie (niedopełnienie obowiązków). Z tego względu dla zrekonstruowania szczegółowego zakresu normy prawnokarnej niezbędne jest sięgnięcie do przepisów określających zakres uprawnień i obowiązków funkcjonariusza publicznego wynikających z zajmowania stanowiska lub pełnienia funkcji, na co składają się przepisy zawarte w ustawach, rozporządzeniach wykonawczych, regulaminach czy statutach.

Warunkiem odpowiedzialności karnej jest w przypadku przestępstwa opisanego w art. 231 k.k. działanie na szkodę interesu publicznego lub prywatnego. Jeżeli doszło do

przekroczenia uprawnień lub niedopełnienia obowiązków przez funkcjonariusza publicznego, ale nie prowadziło ono do powstania szkody, zachowanie takie może być jedynie podstawą odpowiedzialności służbowej lub dyscyplinarnej. Przez szkodę należy rozumieć zaś zarówno szkodę materialną, jak i niematerialną. W zakresie strony podmiotowej wskazuje się, że przekroczenie uprawnień lub niedopełnienie obowiązków w typie podstawowym (art. 231 § 1 k.k.) jest przestępstwem z winy umyślnej, które można popełnić w obydwu postaciach zamiaru. Natomiast w typie kwalifikowanym (art. 231 § 2 k.c.), z uwagi na wymóg działania funkcjonariusza w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, można je popełnić jedynie z zamiarem bezpośrednim o szczególnym zabarwieniu. W myśl art. 115 § 4 k.k. korzyścią majątkową lub osobistą jest korzyść zarówno dla siebie, jak i dla kogo innego.

W art. 231 § 3 k.k. przewidziano również odpowiedzialność za typ nieumyślny przestępstwa, co uwarunkowane jest dodatkowo spowodowaniem istotnej szkody. Oceny w tym zakresie należy dokonać w oparciu o wielkość szkody bądź w oparciu o jej charakter i stopień naruszenia dobra publicznego lub prywatnego .

2.1)

Mając na uwadze opisany stan faktyczny należy zwrócić uwagę na przepis art. 4 ust. 1 ustawy o CBA , zgodnie z którym działalność CBA jest finansowana z budżetu państwa. Ponadto w sprawie istotne znaczenie mają przepisy Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 września 2017 roku, które reguluje warunki i tryb wydatkowania środków z Funduszu Sprawiedliwości ,w tym procedurę związaną z udzielaniem dotacji.

Co do zasady zatem za spełnione można uznać przesłanki wymagane w świetle art. 231 k.k. do przypisania potencjalnej odpowiedzialności Michała Wośa za działania związane z zawarciem umowy i przekazaniem środków z Funduszu Sprawiedliwości do Centralnego Biura Antykorupcyjnego. Dla stwierdzenia popełnienia przestępstwa wymagane będzie zbadanie czy w świetle ówczesnych przepisów z Funduszu Sprawiedliwości można było udzielić dotacji do CBA, a jeśli tak, to czy zostało to przeprowadzone z zachowaniem przepisów ustawy o CBA i Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 września 2017 roku.

Ewentualne odpowiedzialność z art. 231 § 2 k.k., która wymaga działania w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, winna zostać zbadana z uwzględnieniem dalszej kariery politycznej Michała Wośa, który po odwołaniu go z funkcji podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości był następnie pełnomocnikiem Ministra Sprawiedliwości, w październiku 2018 został wybrany na radnego Sejmiku Województwa Śląskiego z ramienia Prawa i Sprawiedliwości (jako kandydat Solidarnej Polski), gdzie został wybrany do zarządu województwa. W dniu 4 czerwca 2019 roku Michał Woś został powołany na ministra-członka Rady Ministrów, w której od dnia 27 sierpnia 2019 roku objął funkcję wiceprzewodniczącego Komitetu Społecznego. W wyborach parlamentarnych w 2019 roku uzyskał mandat posła na Sejm RP IX kadencji. 15 listopada 2019 roku ponownie został powołany na stanowisko ministra - członka Rady Ministrów. W dniu 5 marca 2020 roku

objął urząd Ministra Środowiska, którego został odwołany w dniu 6 października 2020 roku, aby od dnia 7 października 2020 roku objął stanowisko sekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości.

Co do odpowiedzialności z art. 231 § 3 k.k. (typ nieumyślny przestępstwa) należy stwierdzić, iż szkoda poniesiona w majątku publicznym może zostać oceniona jako istotna. Trzeba mieć na uwadze, iż w myśl art. 115 § 6 i 7a k.k. takie pojęcia jak znaczna szkoda czy szkoda w wielkich rozmiarach należy oceniać w odniesieniu do mienia wielkiej wartości, którego wartość przyjęto jako przekraczającą 1 milion złotych (w omawianej sprawie wartość szkody szacuje się na wielkość dwudziestopięciokrotnie większą, o czym była mowa wcześniej).

2.2)

Odnosząc odpowiedzialność z art. 231 k.k. do realiów sprawy należy wskazać, iż w Świetle raportu NIK w trakcie prac nad projektem rozporządzenia nie wykazano zaistnienia przesłanki bezpowrotnej utraty wartości przyrodniczych i kulturowych terenu, czego wymagał przepis art. 10 ust. 1a ustawy o ochronie przyrody. Podczas prac legislacyjnych oraz w toku kontroli przedstawiciele ministerstwa prezentowali stanowisko, zgodnie z którym pomimo przewidywanego wyłączenia z obszaru Parku działek o powierzchni ok. 1,35 ha, jednocześnie planowane jest włączenie w jego granice innych działek o łącznej powierzchni 62,50 ha, a zatem nie ma miejsca sytuacja zmniejszenia obszaru Świętokrzyskiego Parku Narodowego. W związku z tym uznawano, że do projektu rozporządzenia nie ma zastosowania w/w art. 10 ust. 1a. Taka interpretacja tego przepisu wydaje się pozbawiona jakichkolwiek podstaw, gdyż może doprowadzić do wyłączenia z jego granic terenów cennych przyrodniczo i kulturowo pod pretekstem powiększenia jego obszaru o inne tereny. Należy mieć przy tym na uwadze fakt, iż proces związany ze zmianą granic Świętokrzyskiego Parku Narodowego był procedowany w okresie, w którym Środowiska jako dział administracji rządowej znajdowało się w zakresie działania różnych ministerstw (Ministerstwa Klimatu, Ministerstwa Środowiska, Ministerstwa Klimatu i Środowiska), zaś ministrowie odpowiedzialni za ten dział zmieniali się. Co do działania w celu osiągnięcia korzyści majątkowej – przytoczona wcześniej wypowiedź Mariana Puchały nasuwa uzasadnione podejrzenie, iż poszczególni ministrowie w toku sprawy działali w celu umożliwienia zakonnikom z Zakonu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej wykupu terenów wyłączonych z obszaru Świętokrzyskiego Parku Narodowego. Co do odpowiedzialności z art. 231 § 3 k.k. (typ nieumyślny przestępstwa) należy stwierdzić, iż szkoda poniesiona w majątku publicznym może zostać oceniona jako istotna. Trzeba mieć na uwadze, iż w myśl art. 115 § 6 i 7a k.k. takie pojęcia jak znaczna szkoda czy szkoda w wielkich rozmiarach należy oceniać w odniesieniu do mienia wielkiej wartości, którego wartość przyjęto jako przekraczającą 1 milion złotych (w omawianej sprawie koniecznym byłoby dokonanie wyceny wartości nieruchomości wyłączonych spod terenu parku narodowego – według doniesień Gazety Wyborczej wartość terenu bez bonifikaty miała

wynieść 3,2 mln zł, a więc ponad trzykrotność dolnej granicy wartości szkody zdefiniowanej jako wielkich rozmiarów).

3) **Możliwa ścieżka odpowiedzialności**

W zakresie podejrzenia popełnienia przestępstwa z art. 231 k.k. postępowanie przygotowawcze powinno być prowadzone przez organy ścigania w tym Prokuraturę, która winna zebrać i ocenić materiał dowodowy w szczególności pod kątem tego czy w sprawie można mówić o popełnieniu któregośkolwiek z typów przestępstwa, w tym typu kwalifikowanego, który wymaga osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej.

Ewentualna odpowiedzialność ustalana będzie finalnie przez sądy powszechne.

Michał Woś – podsekretarz stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości i Minister Środowiska

Zawarcie umowy z CBA, celem przekazania 25 mln zł na zakup systemu Pegazus.

Nieprawidłowości przy zmianie granic Świętokrzyskiego Parku Narodowego.

Podejrzenie popełnienia przestępstwa z art. 231 § 1-3 kk.

Zagrożenie odpowiedzialnością – kara pozbawienia wolności do lat 10, za każdy z zarzucanych czynów.